

24.9.2021

Ympäristöministeriön ja saamelaiskäräjien väliset neuvottelut

Aika: 24.9. klo 12-13

Paikka: Teams-videopuhelu

Osallistujat:

Krista Mikkonen, ympäristö- ja ilmastoministeri
Tuomas Aslak Juuso, puheenjohtaja
Leo Aikio, II varapuheenjohtaja
Sarita Kämäräinen, ma. lakimiessihteeri
Tiina Lovisa Solbär, ympäristösihteeri
Jarmo Muurman, ympäristöneuvos
Outi Kumpuvaara, hallitussihteeri
Heta-Elena Heiskanen, erityisasiantuntija
Karin Cederlöf, erityisasiantuntija

ympäristöministeriö (pj.)
saamelaiskäräjät
saamelaiskäräjät
saamelaiskäräjät
saamelaiskäräjät
ympäristöministeriö
ympäristöministeriö
ympäristöministeriö
ympäristöministeriö

1. Neuvotteluiden avaus

Neuvotteluiden puheenjohtaja, ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen avasi neuvottelut klo 12.15. Neuvottelut järjestettiin saamelaiskäräjälain 9 §:n nojalla ja aiheena oli ilmastolain uudistus. Puheenjohtaja totesi, että kyseessä olivat kolmannet ja viimeiset neuvottelut saamelaiskäräjien ja ympäristöministeriön välillä uuden ilmastolain valmistelusta.

2. Osapuolten neuvotteluvaltuudet

Puheenjohtaja Mikkonen ilmoitti, että neuvotteluvaltuudet olivat olemassa ympäristöministeriön osalta hänen, eli lakia esittelevän ministerin, ollessa läsnä. Lisäksi ilmastolain esittelijä, hallitussihteeri Outi Kumpuvaara todettiin olevan paikalla. Puheenjohtaja totesi, että ilmastolain päälinjauksista on sovittu poliittisella tasolla. Saamelaiskäräjien puheenjohtaja Tuomas Aslak Juuso ilmoitti, että myös saamelaiskäräjillä olivat täydet neuvotteluvaltuudet.

3. Neuvotteluedellytysten toteaminen

Kutsun ja ennakkomateriaalin todettiin lähetetyn osallistujille tiistaina 21.9.2021. Puheenjohtaja ilmoitti ympäristöministeriön ottaneen vastaan saamelaiskäräjien lähettämän lausunnon ilmastolain esitysluonnokseen ja perehtyneen siihen. Näin ollen neuvotteluedellytykset täyttyivät.

4. Neuvotteluiden tarkoitus ja tavoitteet

Puheenjohtaja totesi, että neuvotteluiden tavoitteena oli saavuttaa yhteisymmärrys uuden ilmastolain saamelaisiin liittyvistä kohdista sekä esitellä säännöksiin tullutta lausuntopalautetta. Tavoitteena oli lisäksi käydä läpi saamelaisesta ilmastoneuvostosta annettavaa valtioneuvoston asetusta.

5. Ilmastolain esittely, lausuntopalaute sekä saamelaiseen ilmastoneuvostoon liittyvä asetus

Hallitussihteeri Outi Kumpuvaara esitteli ilmastolain valmistelun tilannetta, esitysluonnokseen tullutta lausuntopalautetta sekä saamelaisesta ilmastoneuvostosta annettavan asetuksen pääkohtia.

6. Saamelaiskäräjien esitykset ja näkemykset

Saamelaiskäräjien edustajat totesivat yleisesti olevansa tyytyväisiä siihen, miten saamelaiset on huomioitu uuden ilmastolain valmistelussa. Lakiluonnoksen 2 §:n tavoite saamelaisten oikeuksien turvaamisesta nähtiin hyvänä. Saamelaiskäräjät vetosi lausuntoonsa, jossa ehdotettiin lisättäväksi viittausta saamelaiskulttuurin heikentämiskieltoon 2 §:n perusteluihin.

Saamelaiskäräjät selosti lausuntonsa sisältöä. Esitettiin, että saamelaisten kotiseutualueen metsäalueita ja maaperää säilytettäisiin hiilinieluina. Todettiin, että uusi velvoite pyytää lausunto saamelaiskäräjiltä ja kolttien kyläkokoukselta suunnitelmien valmisteluvaiheessa on hyvä. Esitettiin, että saamelaisen ilmastoneuvoston tulisi olla vakituinen elin, joka on jatkuvasti aktiivinen. Saamelaiskäräjät korosti, että ilmastoneuvoston ei tulisi toimia ainoastaan suunnitelmien valmistelun aikana, vaan neuvostolla pitäisi muulloinkin olla mahdollisuus tehdä esimerkiksi toimenpide-esityksiä. Lisäksi saamelaiskäräjät nosti esiin, että ilmastolain ja luonnonsuojelulain yhteisvaikutuksia voisi vahvistaa nykyistä enemmän.

Saamelaiskäräjät toi esiin perinteisen tiedon roolin saamelaisessa ilmastoneuvostossa. Korostettiin, että perinteisen tiedon haltijan käsitettä pitää täsmentää esityksessä. Saamelaiskäräjät totesi, että perinteisen tiedon asiantuntijoiden valinnan pitäisi perustua selviin kriteereihin, esimerkiksi kotiseutualueella asumiseen, saamelaisyhteisön tukeen tai saamen kielen osaamiseen. Toivottiin lisätietoa saamelaiseen ilmastoneuvostoon liittyvän asetuksen valmistelun aikataulusta. Lisäksi saamelaiskäräjät pohti, tulisiko Suomen ilmastopaneelia koskevan asetuksen sekä saamelaista ilmastoneuvostoa koskevan asetuksen olla keskenään saman sisältöiset esimerkiksi sidonnaisuussäännösten osalta.

Saamelaiskäräjien puheenjohtaja toivoi yhteisymmärryksen löytyvän saamelaisen ilmastoneuvoston luonteen ja toiminnan osalta. Hän totesi, että saamelaiset tarvitsevat elimen, joka toimii täysivaltaisesti ja jatkuvasti. Ilmastoneuvoston tuottamaa tietoa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi saamelaisen kulttuurin ilmastomuutokseen sopeutumisessa sekä perinteisten elinkeinojen tukemisessa. Puheenjohtaja nosti lisäksi esiin kysymyksen siitä, miten saamelaisten itsemääräämisoikeus toteutuu neuvoston nimittämisessä. Yksi vaihtoehto voisi olla, että nimityksistä neuvotellaan saamelaiskäräjien kanssa. Saamelaiskäräjien puheenjohtajan mukaan olisi hyvä, että saamelaiskäräjien ohella myös paliskunnat ja siidat voisivat esittää yksittäisiä henkilöitä saamelaiseen ilmastoneuvostoon. Saamelaiskäräjien puheenjohtaja esitti, että asetusluonnoksesta käytäisiin saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut.

7. Keskustelua

Puheenjohtaja avasi ensin keskustelun saamelaiskäräjien esittämästä viittauksesta heikentämiskieltoon lakiluonnoksen 2 §:n perusteluissa. Ympäristöministeriön valmistelijat totesivat, että perusteluita voidaan täydentää tarkentamalla edistämisvelvoitetta niin, että lisäksi pyrittäisiin varmistamaan, ettei saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytyksiä heikennetä. Todettiin, että heikentämiskielto voidaan katsoa sisältyvän 2 §:ssä olevaan edistämisvelvoitteeseen.

Toisena aiheena puheenjohtaja nosti esiin nimittämismenettelyn saamelaiseen ilmastoneuvostoon. Ympäristöministeriön valmistelijat totesivat ajatuksena olevan, että saamelaistahoilta ja muilta tahoilta pyydetäisiin esityksiä saamelaiseen ilmastoneuvostoon. Saamelaiskäräjät voisi todennäköisesti olla yksi niistä tahoista, joilta pyydetäisiin esityksiä ilmastoneuvoston jäsenistä. Saamelaiskäräjät totesi, että saamelaiskäräjät pystyisi arvioimaan saamelaisten ehdokkaiden luottamusta suhteessa saamelaisyhteisöön. Nimittämismenettelyyn voisi saamelaiskäräjien mukaan sisältyä viralliset, saamelaiskäräjien ja ympäristöministeriön väliset neuvottelut, jolloin keskustelusta varmasti jäisi pöytäkirja. Ympäristöministeriön puolelta korostettiin, että ilmastoneuvoston on tarkoitus olla enemmän tieteellinen kuin poliittinen elin. Todettiin, että saamelaiskäräjiä esimerkiksi voitaisiin kuulla nimittämisen valmistelussa.

Keskustelua käytiin myös saamelaisen ilmastoneuvoston pysyvyydestä. Puheenjohtaja totesi, että ilmastoneuvoston on tarkoitus olla pysyvä elin. Saamelaiskäräjät totesi, että nimitys neljän vuoden välein olisi toimiva. Suunnitelmallinen työskentely olisi helpompaa, jos toimikauden pituus on ennalta määrätty. Saamelaiskäräjät esitti, että toimikautta selkeytettäisiin perusteluissa. Lisäksi saamelaiskäräjät painotti, että muu kuin suunnitelmiin liittyvän tiedon tuottaminen olisi tärkeää.

Ympäristöministeriön valmistelijat totesivat, että ilmastoneuvoston toiminta lähtökohtaisesti olisi rinnastettavissa Suomen ilmastopaneeliin, eli toiminta olisi jatkuvaa. Ympäristöministeriön puolelta kiinnitettiin huomiota siihen, ettei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista määrittellä tarkkaa ajanjaksoa ilmastoneuvoston toimikaudelle ja nimityssyklille ennen kuin elimen toiminta on vakiintunut. Toiminnan alettua on helpompi arvioida, minkä pituinen toimikausi olisi tarkoituksenmukainen. Ympäristöministeriön valmistelijat totesivat, että ilmastopolitiikan suunnitelmien arviointi olisi ilmastoneuvoston perustehtävä. Tämän ohella voisi olla muita tiedon tuottamiseen liittyviä tehtäviä.

Saamelaiskäräjien puheenjohtaja totesi vuorostaan, että saamelaiskäräjiä huolestuttaa toimikauden pituuden määrittämättömyys siitä syystä, että saamelaisen ilmastoneuvoston asettamisen velvoittavuus voidaan nähdä heikompana, mikäli toimikauden pituutta ei ole tarkkaan määritetty.

Myös saamelaisesta ilmastoneuvostosta annettavan valtioneuvoston asetuksesta ja sen aikataulusta keskusteltiin. Saamelaiskäräjät esitti, että käytäisiin saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa. Ympäristöministeriön valmistelijat totesivat, että tavoitteena on toimittaa asetusalustus tiedoksi hallituksen esityksen liitteenä eduskuntaan.

8. Yhteisymmärryksen toteaminen

Puheenjohtaja totesi yhteisymmärryksen löytyneen ilmastolain valmistelun osalta.

Ympäristöministeriön ja saamelaiskäräjien näkemykset erosivat osittain toisistaan liittyen saamelaisen ilmastoneuvoston toimikauden määrittämiseen sekä ilmastoneuvoston jäsenten nimittämismenettelyyn.

Sovittiin, että saamelaisesta ilmastoneuvostosta annettavasta asetuksesta jatketaan keskusteluita saamelaiskäräjien ja ympäristöministeriön välillä.

9. Tilaisuuden päättäminen

Puheenjohtaja päätti neuvottelut klo 13.15. Saamelaiskäräjien puheenjohtaja Tuomas Aslak Juuso kiitti ympäristöministeriötä onnistuneista neuvotteluista ja hyvästä teknisestä toteutuksesta.